

МОНІТОРИНГ СТАНУ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Швардак М.

к.пед.н., доцент, доцент кафедри
педагогіки дошкільної та початкової освіти

Талапа Т.

студентка спеціальності «Освітні, педагогічні науки», ОС «Магістр»
Мукачівський державний університет, Україна

Постановка проблеми. Серед низки вимог, які ставляться до сучасного керівника закладу освіти, першорядне місце посідає вимога щодо його готовності до забезпечення якості освітнього процесу в установі, адже якість освіти – це актуальна проблема не тільки для України, але й для всіх прогресивних країн світу. Оскільки дошкільня – сенситивний період становлення особистості, то завдання забезпечення якості дошкільної освіти – одне з пріоритетних в освітній системі. Якісну освіту забезпечують фахово підготовлені до цього педагогічні кадри, зокрема майбутні директори (завідувачі) дошкільних установ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Систем підготовки освітніх менеджерів вивчається В.Берекою, С.Вітвицькою, В.Жигір, Г.Сільніковою, С.Калашніковою, В.Лунячком, Т.Рожновою, О.Сакалюк, О.Слободянюк та ін. Підготовка керівників для закладів дошкільної освіти стали об'єктом наукових досліджень Г.Закорченної, Г.Кравченко, Ю.Манилюк, Т.Пономаренко, О.Усик, Р.Шаповала, А.Яцинік та ін.

Кінцевим результатом підготовки є готовність фахівця до виконання професійних функцій. На думку Л.Добровольської, М.Дяченко, Л.Кандибович, готовність студента-випускника – це істотна передумова ефективності його діяльності після закінчення закладу вищої освіти, це вирішальна умова швидкої адаптації до умов праці, подальшого професійного його вдосконалення і підвищення кваліфікації.

О.Лебідь розглядає «готовність майбутнього керівника до стратегічного управління» як цілісне особистісне системне утворення. Виходячи з такого розуміння сутності терміна, дослідниця серед низки концептуальних підходів процесу підготовки майбутніх директорів виокремлює системний, студентоцентризований, особистісно-діяльнісний, аксіологічний, акмеологічний, синергетичний. При цьому наголошує, що їх сукупність у взаємодії є основою нової парадигми системи формування готовності майбутнього керівника ЗНЗ до стратегічного управління в умовах магістратури, концептуальна ідея якої – особистісний і професійний розвиток людини [3, с. 256].

Мета статті. Здійснити моніторинг стану підготовки майбутніх керівників до забезпечення якості освітнього процесу в закладі дошкільної освіти.

Виклад основного матеріалу. Підготовка магістрів спеціальностей 011 «Освітні, педагогічні науки», 012 «Дошкільна освіта» в закладах вищої освіти України здійснюється згідно з освітньо-професійними програмами. Керуючись принципом

автономії (стаття 32 Закону України «Про вищу освіту» [4]), заклади вищої освіти самостійно розробляють освітні програми і навчальні плани підготовки фахівців різних ступенів вищої освіти.

З метою з'ясування стану підготовки магістрів до забезпечення якості освітнього процесу в ЗДО нами були проаналізовані ОПП, навчальні плани, представлені в них, робочі програми дисциплін деяких закладів вищої освіти України, які здійснюють підготовку магістрів за спеціальностями 011 «Освітні, педагогічні науки» (кваліфікація «Керівник (менеджер) в системі освіти») та 012 «Дошкільна освіта» (кваліфікація «Магістр дошкільної освіти. Організатор дошкільної освіти», або «Менеджер систем якості в дошкільній освіті», або «Менеджер дошкільної освіти»).

Передусім ми звернули увагу на перелік посад, які може обіймати магістр дошкільної освіти. Так, згідно з чинною редакцією Національного класифікатора України: Класифікатор професій (ДК 003:2010) із змінами, затвердженими наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 4 березня 2016 року № 394, магістр дошкільної освіти має право обіймати такі посади: 1210 Керівники підрозділів у сфері освіти та виробничого навчання; 1210.1 Директор дошкільного виховного закладу; 1229.1 Завідувач відділу (у складі управління освітою); 1229.4 Директор (завідувач) дошкільного навчального закладу; 1493 Менеджер (управитель) систем якості (012 Дошкільна освіта); 2352 (22595) Інспектор з дошкільного виховання; 2352 (22568) Інспектор-методист тощо.

Для змістового аналізу ми скористалися освітньо-професійними програмами (ОПП), які розміщено у відкритому доступі на сайтах українських закладів вищої освіти, а саме: Мукачівського державного університету, Дрогобицького державного педагогічного університету імені І.Франка, Київського університету імені Б.Грінченка, Рівненського державного гуманітарного університету, Уманського державного педагогічного університету імені П.Тичини.

Аналіз ОПП вищезазначених ЗВО дозволяє стверджувати таке. Інтегральна компетентність за своєю суттю однакова в усіх програмах з незначними смисловими варіаціями. Її суть можна виразити таким трактуванням: здатність компетентно розв'язувати різноаспектні комплексні задачі і проблеми в галузі менеджменту і моніторингу дошкільної освіти, керуючись принципами толерантної комунікації, культурної і міжкультурної взаємодії, творчої, креативної й інноваційної професійної діяльності у виробничих ситуаціях, що характеризуються невизначеністю умов і вимог.

У контексті даного дослідження нами було здійснено анкетування директорів (завідувачів) закладів дошкільної освіти. Анкетуванням проводилося онлайн у застосунку GoogleForms. Опитуванням охоплено 57 респондентів. Його метою було з'ясування уявлень означеної категорії працівників закладів дошкільної освіти про сутність готовності до забезпечення якості освітнього процесу, її компоненти, необхідність формування на етапі професійної підготовки та вплив на імідж дошкільної установи.

Аналіз анкет дозволяє стверджувати наступне. Усі директори (завідувачі) мають вищу педагогічну освіту, стаж роботи на посадах від 3 до 25 років.

100 % респондентів переконані, що формувати готовність до забезпечення якості освітнього процесу необхідно на етапі фахової підготовки в ЗВО, а якість освітніх

послуг ЗДО впливає на його імідж. Повне тлумачення терміна «готовність директора до забезпечення якості освітнього процесу в ЗДО» не дав ніхто з респондентів. При цьому 40 % визначали готовність як сукупність професійних знань, зокрема нормативно-правового підґрунтя функціонування ЗДО, 20 % – як професійні уміння, 8 % – як результат самоосвіти і саморозвитку, 6 % – як вияв особистісних якостей, 10 % – як прагнення створити оптимальні умови для повноцінного розвитку дітей і професійного зростання педагогічного колективу, побудови позитивного іміджу ЗДО, 5 % – як здатність визначати мету і зміст освітньої діяльності ЗДО, 11 % – як сукупність професійних знань, умінь і навичок.

Компонентами готовності до забезпечення якості освітнього процесу 30% респондентів назвали мотиваційний (особистісно-мотиваційний), когнітивний (когнітивно-операційний), аналітико-рефлексивний або ж креативний. Решта опитаних або називали функції чи види діяльності директора, або критерії оцінки якості дошкільної освіти.

Складники професійної спрямованості директора правильно не назвав ніхто. Серед особистісних і професійних якостей директора закладу дошкільної освіти, необхідних для забезпечення якості освітнього процесу в установі, в основному називали моральні – чесність, відповідальність, чуйність, справедливість, принциповість, працьовитість, людяність, емпатійність, доброзичливість, тактовність; інтелектуальні – креативність, ініціативність, комунікативність; вольові – впевненість, рішучість, активність, наполегливість, урівноваженість. Проте лише 10 % респондентів назвали такі важливі, на наш погляд, якості, як любов до дітей і професії, без яких неможлива успішна реалізація принципів гуманізму, дитиноцентризму, людиноцентризму, суб'єкт-суб'єктної взаємодії.

Усі опитані розуміють, що для забезпечення якості освітнього процесу в ЗДО директоріві потрібні системні знання з педагогіки, психології, фахових методик дошкільної освіти, правознавства, діловодства, освітнього менеджменту. Серед умінь директора 70 % опитаних називали аналітичні, комунікативні, організаторські, діагностичні. 30 % респондентів згадували вміння самовдосконалення, прогностичні, самоменеджменту. Проте ми не побачили конструктивно-проективних, творчих умінь та вмінь контролювати забезпечення якості освітнього процесу.

Лише 20 % респондентів назвали правильно всі компоненти якості освітнього процесу в ЗДО, а саме: професіоналізм педагогічного колективу, якість умов організації освітнього процесу, рівень досягнення дітей, якість управління закладом.

Серед критеріїв оцінювання якості освітнього процесу більшість опитаних (55 %) вказали показники особистісного розвитку дошкільника. Така ж кількість називала і професійну компетентність педагогічного колективу. 30 % згадали про якість управління закладом і тільки 15 % респондентів серед критеріїв назвали якість умов, за яких відбувається освітній процес.

Щодо умов забезпечення якості освітнього процесу, то відповіді були дуже різні: фінансування закладу або якісна організація методичної роботи закладу; створення сучасного розвивального середовища в ЗДО; індивідуалізація освітнього простору; дотримання гранично допустимого навантаження на дитину; вивчення та впровадження передового педагогічного досвіду; забезпечення взаємодії родини і медико-психолого-

педагогічної служби; надання додаткових освітніх послуг; організація гурткової роботи; самоосвітня діяльність педагогів.

Названі засоби забезпечення якості освіти в ЗДО стосувалися в основному підвищення рівня професійної компетентності педагогічного колективу (33 %) – упровадження інноваційних педагогічних технологій та передового педагогічного досвіду та якості формування життєвої компетентності дошкільників (25 %) – створення різноманітних сучасних освітніх програм, проведення моніторингу розвитку, вихованості та освіченості дітей.

Аналіз вищезначених освітньо-професійних програм підготовки майбутніх керівників, навчальних планів українських закладів вищої освіти та анкет чинних директорів (завідувачів) ЗДО дає підстави для таких висновків:

1) освітніми програмами передбачено формування низки компетентностей, які в основному відповідають когнітивно-пошуковому й діяльнісно-операційному компонентам готовності до забезпечення якості освітнього процесу, проте у формулюванні змісту компетентностей відсутні терміни «якість освітнього процесу», «якість освітніх послуг», «якість умов», «якість результату освітньої діяльності», «якість управління освітнім процесом», «якість педагогічних кадрів»;

2) деякі із зазначених дисциплін певною мірою сприяють формуванню готовності магістрів до забезпечення якості освітнього процесу;

3) навчальні плани майже не передбачають дисциплін для цілеспрямованого формування в магістрантів готовності до забезпечення якості освітнього процесу в дошкільній установі, що засвідчує недостатність у них відповідних компетентностей;

4) у директорів немає чіткого уявлення про структуру готовності до забезпечення якості освіти і механізми її забезпечення в ЗДО;

5) до навчальних планів підготовки магістрів необхідно варто внести такі дисципліни: «Методика забезпечення якості освітнього процесу в закладі дошкільної освіти», «Методика формування готовності директорів до забезпечення якості освітнього процесу в ЗДО», «Управління процесом надання дошкільною установою якісних освітніх послуг», «Методика створення якісного освітнього середовища в закладі дошкільної освіти»;

6) до переліку завдань професійної підготовки майбутнього магістра дошкільного профілю необхідно ввести формування його готовності до забезпечення якості освітнього процесу в ЗДО.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, аналіз анкет дозволяє стверджувати, що більшість чинних директорів (завідувачів) має досить загальне уявлення про сутність готовності до забезпечення якості освітнього процесу в ЗДО і її структурні компоненти, складники освітнього процесу, критерії якості освітнього процесу в ЗДО, умови забезпечення якості освітнього процесу в ЗДО, засоби забезпечення освітнього процесу в ЗДО. Проте всі респонденти впевнені, що готовність до забезпечення якості освітнього процесу слід цілеспрямовано формувати на етапі фахової підготовки.

Список літератури:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.

IMPACT OF MODERNITY ON SCIENCE AND PRACTICE

2. Дичківська І. М. Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх вихователів дошкільних закладів до інноваційної педагогічної діяльності: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук: 13.00.04 / Харківський нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. Харків, 2018. 40 с.

3. Лебідь О. В. Методологічні підходи у формуванні готовності майбутнього керівника загальноосвітнього навчального закладу до стратегічного управління в умовах магістратури / Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки. 2017. № 2 (14). С. 255–263.

4. Закон України «Про освіту». URL: ukrainepravo.com/law.../bill.../zakon-ukraini-pro-osvitu/ (дата звернення: 03.30.2020).

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>